

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

Наталія ПОЛІЩУК

РИНОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ТА ІННОВАЦІЇ

Завдання і методичні рекомендації для самостійної роботи і контролю знань
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Магістр»
спеціальності D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
(072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок)
ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Вінниця
2024

УДК 336.76:330.341.1(075.4)

Р 519

*Рекомендовано до друку вченою радою економічного факультету
Донецького національного університету імені Василя Стуса
(протокол № 6 від 19 грудня 2024 р.)*

Укладач:

Поліщук Н. В., д-р екон. наук, професор, професор кафедри фінансів і банківської справи Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Рецензенти:

Іщук Ю. А., д-р філософії з міжнародних економічних відносин, доцент кафедри міжнародних економічних відносин Донецького національного університету імені Василя Стуса;

Таранич О. В., канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту та поведінкової економіки Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Р 519 Ринок фінансових послуг та інновації: завдання і методичні рекомендації для самостійної роботи і контролю знань здобувачів вищої освіти ОС «Магістр» спеціальності D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок (072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок) ОП «Фінанси, банківська справа та страхування» / уклад. Н. В. Поліщук. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024. 40 с.

Методичні рекомендації для самостійної роботи і контролю знань здобувачів вищої освіти ОС «Магістр» спеціальності D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок (072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок) ОП «Фінанси, банківська справа та страхування» підготовлено відповідно до силабусу навчальної дисципліни «Ринок фінансових послуг та інновації». Ці методичні рекомендації допомагають здобувачам вищої освіти набути знань з ринку фінансових послуг, розвинути аналітичні навички для оцінки фінансових продуктів та інновацій, виконувати практичні завдання, що відображають реальні ринкові ситуації, а також застосовувати цифрові інструменти та фінтех-рішення для ухвалення обґрунтованих фінансових рішень.

Методичні рекомендації містять тестові і практичні завдання, а також питання для самостійного опрацювання, що дозволяє забезпечити комплексний підхід до підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері фінансових послуг та інновацій.

УДК 336.76:330.341.1(075.4)

© Поліщук Н. В., 2024

© ДонНУ імені Василя Стуса, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
Тема 1. Ринок фінансових послуг, фінансове посередництво і його роль в економіці.....	6
Тема 2. Регулювання ринку фінансових послуг на національному і наднаціональному рівнях.....	10
Тема 3. Фінансові послуги та інновації на грошовому ринку і ринку капіталу	14
Тема 4. Фінансові послуги та інновації на валютному ринку і ринку банківських металів.....	18
Тема 5. Інфраструктура ринку фінансових послуг та її інноватизація. Стандарти професійної етики.....	21
Тема 6. Фінансові послуги на фондовому ринку	25
Тема 7. Інноваційні фінансові інструменти на фондовому ринку	28
Тема 8. Послуги недержавних пенсійних фондів	31
Тема 9. Інжиніринг фінансових послуг, фінансові інновації та фінансові технології.....	34
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	37

ВСТУП

ОК «Ринок фінансових послуг та інновації» є базовою для здобувачів ОП «Фінанси, банківська справа та страхування» і (разом із іншими ОК) формує результати навчання та компетентності здобувачів вищої освіти відповідно до змісту та фокусу освітньої програми, Стандарту вищої освіти зі спеціальності.

Мета вивчення навчальної дисципліни полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти професійних компетентностей та навичок застосування інструментарію ринку фінансових послуг, що дозволять майбутньому професіоналу самореалізуватися в сфері фінансового, банківського та інвестиційного бізнесу, на основі отримання глибокого розуміння сучасних тенденцій і трендів розвитку ринку фінансових послуг та ухвалення інноваційних рішень в умовах викликів розвитку нових технологій.

Компетентності, які формуються у здобувача унаслідок вивчення навчальної дисципліни:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК1. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК8. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

Програмні результати навчання, які формує навчальна дисципліна за освітньою програмою:

ПР01. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

ПР04. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР06. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.

ПР07. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПР08. Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку та управляти ними.

ПР12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.

ПР16. Використовувати міжнародні стандарти та нормативи в професійній діяльності.

Взаємозв'язок із іншими навчальними дисциплінами. Навчальна дисципліна «Ринок фінансових послуг та інновації» передбачає наявність попередніх знань з курсу «Фінансовий ринок» та формує горизонтальні міждисциплінарні зв'язки з такими освітніми компонентами: «Фінансовий менеджмент», «Страховий менеджмент», «Фінансовий менеджмент у банку», «Податковий менеджмент», «Професійна іноземна мова», «Моделювання та візуалізація даних», передусє вивченню ОК: «Методологія та організація наукових досліджень. Курсова робота з наукового дослідження», «Системи управління ризиками у фінансах», «Виробнича (науково-дослідна) практична підготовка», «Підготовка кваліфікаційної роботи» і «Публічний захист кваліфікаційної роботи».

Застосування цих методичних рекомендацій дозволить розширити і поглибити знання здобувачів вищої освіти завдяки рекомендаціям та завданням для самостійної роботи. Це сприятиме ефективнішому засвоєнню теоретичного матеріалу та детальнішому вивченню законодавчих актів, навчальних посібників та інших джерел.

ТЕМА 1. РИНОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ, ФІНАНСОВЕ ПОСЕРЕДНИЦТВО І ЙОГО РОЛЬ В ЕКОНОМІЦІ

План

1. Сутність ринку фінансових послуг та його структура.
2. Суб'єкти ринку фінансових послуг та фінансове посередництво.
3. Основні тенденції розвитку ринку фінансових послуг та його інноваційна трансформація.

Тестові завдання

1. *Сукупність фінансових продуктів, пропонованих фінансовим посередником на ринку – це:*

- а) продуктовий ряд;
- б) фінансовий кошик;
- в) ринковий кошик;
- г) портфель фінансових послуг.

2. *Фінансова установа – це:*

- а) юридична особа, що здійснює господарську діяльність на ринку фінансових послуг;
- б) установа, підпорядкована одному з регуляторів і виконує встановлені економічні нормативи;
- в) установа, що надає фінансові послуги і внесена до Державного реєстру фінансових установ;
- г) установа, що надає фінансові послуги, внесена до Державного реєстру фінансових установ, підпорядкована одному з регуляторів і виконує встановлені економічні нормативи.

3. *Фінансові активи – це:*

- а) грошові кошти та цінні папери;
- б) грошові кошти, цінні папери, боргові зобов'язання та право вимоги боргу;
- в) майно та грошові кошти, відображені в балансі підприємства (установи);
- г) грошові кошти, цінні папери, боргові зобов'язання, фінансові кредити та капіталізоване нерухоме майно.

4. *Фінансова послуга – це операції:*

- а) з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів;
- б) з управління фінансовими активами за договорами довірчого управління;
- в) з метою збільшення реальної вартості фінансових активів;

г) з купівлі-продажу фінансових активів з метою одержання прибутку на курсовій різниці чи у вигляді комісійних.

5. До ознак ринку фінансових послуг не належить:

- а) ринок є сферою взаємодії фінансових посередників із клієнтами;
- б) обслуговування клієнтів відбувається в процесі здійснення операцій із фінансовими активами;
- в) ринок – це сфера трансформації неліквідних фінансових активів у високоліквідні;
- г) має характер організованого ринку на основі укладання відповідних угод.

6. Фінансовий продукт – це:

- а) комплекс взаємопов'язаних фінансових послуг та операцій, спрямованих на задоволення потреб клієнтів;
- б) форма представлення фінансової послуги на ринку;
- в) результат діяльності фінансових посередників із трансформації фінансових активів;
- г) сукупність фінансових послуг та операцій, пропонованих фінансовим посередником на ринку.

7. Портфель фінансових послуг – це:

- а) сукупність операцій з фінансовими активами, що здійснює фінансовий посередник в інтересах третіх осіб з метою отримання прибутку;
- б) сукупність операцій з фінансовими активами у сфері фінансового обслуговування населення;
- в) сукупність фінансових послуг, які фінансовий посередник надає клієнтам;
- г) сукупність фінансових активів, які фінансовий посередник трансформує в процесі своєї діяльності та надає клієнтам з метою отримання прибутку.

8. Прийнятність фінансової послуги визначається як:

- а) характеристика фінансової послуги з огляду на її відповідність потребам клієнтів;
- б) здатність фінансової послуги задовольнити в повному обсязі вимоги споживачів;
- в) характеристика фінансової послуги з огляду на її відповідність фінансовому стану клієнта;
- г) усі відповіді правильні.

9. Підхід, що отримав назву троїстої трансформації фінансових активів, стосується трансформації:

- а) неліквідних активів у ліквідні;
- б) капіталу, строків та ризику;

- в) капіталу, дохідності та ліквідності;
- г) форм мобілізації, акумулювання та споживання.

10. Концепція, яка ґрунтується на положенні про потребу мінімізації інформаційних витрат для стимулювання поведінки позичальника, отримала назву:

- а) інформаційної асиметрії;
- б) традиційної теорії фінансового посередництва;
- в) концепції фінансового посередництва як делегованого моніторингу;
- г) фінансової інноваційної спіралі.

Практичні завдання

Завдання 1. Аналіз суб'єктів ринку фінансових послуг.

Уявіть, що вам надано перелік фінансових установ: комерційні банки, страхові компанії, інвестиційні фонди, кредитні спілки та брокерські компанії.

Завдання:

1. Розподіліть ці установи за основними функціями на ринку фінансових послуг (кредитування, страхування, інвестування, посередництво).
2. Вкажіть, які ризики та переваги несе діяльність кожного суб'єкта для клієнтів та ринку загалом.
3. Складіть коротку схему взаємодії цих суб'єктів на ринку фінансових послуг.

Завдання 2. Інновації на ринку фінансових послуг.

Фінансовий ринок країни за останні роки активно впроваджує цифрові послуги, мобільні додатки для банків, страхування онлайн та криптовалютні платформи.

Завдання:

1. Визначте три основні інновації, що трансформують ринок фінансових послуг.
2. Проаналізуйте вплив кожної інновації на клієнтів та фінансові установи.
3. Оцініть потенційні ризики та виклики, пов'язані з впровадженням цих інновацій.

Питання для самостійного опрацювання

1. Що таке ринок фінансових послуг і які його основні функції в економіці?
2. Яка структура ринку фінансових послуг і які сегменти він охоплює?
3. Хто є основними суб'єктами ринку фінансових послуг і яку роль вони відіграють?
4. Що таке фінансове посередництво і які його ключові механізми?

5. Як взаємодіють банки, страхові компанії та інші фінансові установи на ринку фінансових послуг?
6. Які основні чинники впливають на розвиток ринку фінансових послуг?
7. Які тенденції розвитку ринку фінансових послуг спостерігаються в останні роки?
8. Що таке інноваційна трансформація ринку фінансових послуг і які приклади інновацій можна навести?
9. Як технології (FinTech, блокчейн, цифрові валюти) змінюють структуру та функціонування ринку фінансових послуг?
10. Які ризики та виклики пов'язані з інноваційною трансформацією ринку фінансових послуг?

ТЕМА 2. РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ І НАДНАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ

План

1. Передумови та необхідність сучасного регулювання ринку фінансових послуг. Фінансова нестабільність ринку.
2. Регулювання ринку фінансових послуг: методи та моделі. Концепція мега регулятора.
3. Нагляд та макропруденційне регулювання на ринку фінансових послуг: національний та наднаціональний рівень.

Тестові завдання

1. Державне регулювання ринку цінних паперів – це:

- а) здійснення державою комплексу заходів щодо регулювання та нагляду за ринком цінних паперів з метою захисту інтересів споживачів фінансових послуг та запобігання кризовим явищам;
- б) здійснення державою комплексу заходів щодо регулювання та нагляду за ринком цінних паперів, запобігання зловживанням і порушенням у цій сфері;
- в) здійснення органами державної влади заходів щодо контролю і нагляду за ринком цінних паперів;
- г) здійснення державою комплексних заходів щодо упорядкування, контролю, нагляду за ринком цінних паперів і їх похідних та запобігання зловживанням і порушенням у цій сфері.

2. Форми державного регулювання діяльності з надання фінансових послуг охоплюють:

- а) ліцензування діяльності з надання фінансових послуг, ведення державних реєстрів, нормативно-правове регулювання та нагляд за діяльністю фінансових установ;
- б) ліцензування діяльності з надання фінансових послуг, нормативно-правове регулювання та нагляд за діяльністю фінансових установ, застосування уповноваженими державними органами заходів впливу;
- в) ліцензування діяльності з надання фінансових послуг, ведення державних реєстрів, нормативно-правове регулювання та нагляд за діяльністю фінансових установ, застосування уповноваженими державними органами заходів впливу;
- г) ліцензування діяльності з надання фінансових послуг, нормативно-правове регулювання та нагляд за діяльністю фінансових установ.

3. Ліцензування професійної діяльності на ринку фінансових послуг здійснює:

- а) Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг;
- б) Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку;
- в) Міністерство фінансів України;
- г) Національний банк України.

4. Основними напрямками нагляду за діяльністю фінансових установ на ринку фінансових послуг, згідно із законодавством України, є дотримання встановлених критеріїв та нормативів щодо:

а) ліквідності; капіталу та платоспроможності; якості активів та ризиковості операцій; прибутковості; якості систем управління; додержання правил надання фінансових послуг;

б) ліквідності; платоспроможності; якості активів та ризиковості операцій; якості систем управління та управлінського персоналу; додержання правил надання фінансових послуг;

в) ліквідності; капіталу та платоспроможності; якості активів та ризиковості операцій; прибутковості; якості систем управління та управлінського персоналу; додержання правил надання фінансових послуг;

г) ліквідності; капіталу та платоспроможності; якості активів та ризиковості операцій; якості систем управління та управлінського персоналу; додержання правил надання фінансових послуг.

5. До основних повноважень саморегульованих організацій не належать:

- а) впровадження та забезпечення дотримання правил поведінки;
- б) врегулювання спорів, переважно через арбітраж;
- в) розробка та внесення змін до нормативних документів;
- г) ведення реєстрів фінансових установ.

6. Саморегульована організація на ринку фінансових послуг – це:

а) неприбуткове об'єднання фінансових установ, створене з метою захисту інтересів своїх членів;

б) організація, яка контролює дотримання фінансовими установами економічних нормативів;

в) неприбуткова громадська організація;

г) організація, що встановлює правила діяльності фінансових установ.

7. До форм державного регулювання ринку фінансових послуг належить:

а) застосування уповноваженим державними органами заходів впливу; фіскальна політика; нормативно-правове регулювання; нагляд за діяльністю;

б) ведення державних реєстрів фінансових установ та ліцензування діяльності з надання фінансових послуг; нормативно-правове регулювання; нагляд за діяльністю;

в) ведення державних реєстрів фінансових установ та ліцензування діяльності з надання фінансових послуг; інвестиційна політика; нагляд за діяльністю;

г) нормативно-правове регулювання; інвестиційна політика; застосування уповноваженим державними органами заходів впливу; нагляд за діяльністю.

8. *Законодавчі акти, нормативні документи, ліцензування, стратегічні плани – це:*

а) непрямі методи регулювання ринку нефінансових послуг;

б) форми регулювання ринку фінансових послуг;

в) прямі методи регулювання ринку фінансових послуг;

г) непрямі інструменти регулювання ринку фінансових послуг.

9. *Хто є кредитором останньої інстанції:*

а) Національний банк України;

б) Національна комісія що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг;

в) Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку;

г) Кабінет Міністрів України.

10. *Одноразовий цілеспрямований вплив НБУ на валютний ринок і валютний курс, який здійснюється шляхом продажу або купівлі банком великих партій іноземної валюти – це:*

а) облікова політика;

б) дисконтна політика;

в) валютні обмеження;

г) валютна інтервенція.

Практичні завдання

Завдання 1. Аналіз національного регулювання фінансового ринку.

Державний регулятор ринку фінансових послуг надав дані про діяльність банків, страхових компаній та інвестиційних фондів за останній рік. Спостерігається підвищення рівня непрацюючих кредитів і коливання фондових індексів.

Завдання:

1. Визначте основні проблеми фінансової стабільності, які потребують регулювання.

2. Запропонуйте три інструменти національного регулювання для стабілізації ринку.

3. Поясніть, як макропруденційний нагляд може знизити системний ризик у цій ситуації.

Завдання 2. Наднаціональне регулювання та співпраця.

Ринок фінансових послуг країни інтегрований у міжнародну фінансову систему, і країна є членом наднаціональних організацій (наприклад, Європейського Центрального Банку або МВФ).

Завдання:

1. Визначте роль наднаціональних органів у регулюванні ринку фінансових послуг.
2. Наведіть приклади інструментів наднаціонального регулювання (стандарти, рекомендації, стрес-тести).
3. Опишіть механізми взаємодії національного регулятора та наднаціональних органів для запобігання фінансовим кризам.

Питання для самостійного опрацювання

1. Що спонукає до регулювання ринку фінансових послуг і чому це важливо для економічної стабільності?
2. Які основні фактори фінансової нестабільності ринку фінансових послуг існують?
3. Які основні методи регулювання ринку фінансових послуг застосовуються на національному рівні?
4. Які моделі регулювання ринку фінансових послуг існують та чим вони відрізняються?
5. Що таке концепція «мега-регулятора» і які переваги та недоліки такої моделі?
6. Які органи здійснюють нагляд за фінансовими установами на національному рівні?
7. Що таке макропруденційне регулювання та які його основні інструменти на ринку фінансових послуг?
8. Які наднаціональні організації регулюють ринок фінансових послуг і як вони взаємодіють із національними регуляторами?
9. Як національні та наднаціональні регулятори співпрацюють для запобігання фінансовим кризам?
10. Які сучасні тенденції у регулюванні ринку фінансових послуг можна виділити у міжнародній практиці?

ТЕМА 3. ФІНАНСОВІ ПОСЛУГИ ТА ІННОВАЦІЇ НА ГРОШОВОМУ РИНКУ І РИНКУ КАПІТАЛУ

План

1. Фінансові послуги на грошовому ринку. Оцінка учасниками грошового ринку надійності банку.
2. Платіжні послуги та платіжні системи. Інноватизація платіжних систем та ризику.
3. Фінансові послуги небанківських фінансових інститутів.
4. Ринок фінансових послуг недержавних пенсійних фондів.

Тестові завдання

1. *Зв'язки між продавцями і покупцями грошей здійснюються безпосередньо, і всі питання купівлі-продажу вони вирішують самостійно один з одним – це:*
 - а) пряме фінансування;
 - б) неборгове фінансування;
 - в) непряме фінансування;
 - г) боргове фінансування.
2. *На зміну коефіцієнта мультиплікатора впливають всі чинники, крім:*
 - а) ринкової та процентної ставки за депозитами, валютних обмежень;
 - б) типової ринкової процентної ставки та процентної ставки за депозитами до запитання;
 - в) облікової ставки та норми обов'язкових резервів;
 - г) обсягу багатства економічних суб'єктів, тінізації економіки, стану довіри до банків.
3. *За інституційними ознаками грошових потоків можна виділити такі сектори грошового ринку:*
 - а) ринок грошей та ринок капіталу;
 - б) ринок банківських кредитів, фондовий ринок, ринок послуг небанківських установ;
 - в) ринок позичкових зобов'язань, ринок цінних паперів, валютний ринок;
 - г) ринок позичкових зобов'язань, фондовий ринок; валютний ринок.
4. *Запас грошей, який прагнуть мати у своєму розпорядженні економічні суб'єкти на певний момент – це:*
 - а) попит та пропозиція грошей;
 - б) попит на гроші;
 - в) пропозиція грошей;
 - г) національне багатство.

5. *Борговими фінансовими інструментами є:*

- а) деривативні інструменти;
- б) акції;
- в) операції купівлі-продажу грошей із переданням права розпоряджатися ними на певний строк;
- г) страхові угоди.

6. *Пропозиція грошей – це:*

- а) можливість економічних суб'єктів придбати певний обсяг грошей;
- б) наявність в економічних суб'єктів певного запасу грошей у своєму розпорядженні, які вони можуть за сприятливих обставин спрямувати;
- в) запас грошей, який прагнуть мати у своєму розпорядженні економічні суб'єкти на певний момент часу;
- г) правильної відповіді немає.

7. *За економічним призначенням ресурсів можна виділити такі сектори грошового ринку:*

- а) ринок капіталу та валютний ринок;
- б) ринок грошей та ринок капіталу;
- в) фондовий ринок та ринок грошей;
- г) ринок позичкових зобов'язань, ринок грошей; ринок капіталу.

8. *На попит грошей впливає:*

- а) зміна обсягів національного доходу та реального обсягу виробництва;
- б) інфляція та абсолютний рівень цін;
- в) інфляція, зміна обсягів національного доходу та реального обсягу виробництва, абсолютний рівень цін;
- г) попит – це вільне явище, на нього не впливають жодні чинники.

9. *За видами фінансових інструментів можна виділити такі сектори грошового ринку:*

- а) ринок грошей та ринок капіталу;
- б) ринок позичкових зобов'язань, ринок грошей; валютний ринок;
- в) ринок банківських кредитів, фондовий ринок, ринок послуг небанківських установ;
- г) ринок позичкових зобов'язань, ринок цінних паперів, валютний ринок.

10. *Які інструменти використовуються для купівлі-продажу на грошовому ринку?*

- а) позичкові угоди, цінні папери, валютні цінності;
- б) позичкові угоди та цінні папери;
- в) гроші та цінні папери;
- г) цінні папери та валютні цінності.

Практичні завдання

Завдання 1. Оцінка надійності банку на грошовому ринку.

Банк надає короткострокові кредити іншим фінансовим установам на грошовому ринку. Надано такі дані:

- Коефіцієнт ліквідності: 1,2;
- Частка проблемних активів: 4 %;
- Власний капітал / загальні активи: 12 %.

Завдання:

1. Проаналізуйте надійність банку для учасників грошового ринку.
2. Визначте сильні та слабкі сторони банку з точки зору фінансової стабільності.
3. Запропонуйте заходи для підвищення довіри учасників ринку.

Завдання 2. Інновації та ризики платіжних систем.

Фінансова установа планує впровадити мобільну платіжну платформу з функцією миттєвих переказів і оплати рахунків через смартфон.

Завдання:

1. Визначте три основні інновації, які впроваджуються у платіжній системі.
2. Проаналізуйте потенційні ризики для користувачів та фінансової установи.
3. Запропонуйте заходи з мінімізації цих ризиків і забезпечення безпеки платіжів.

Питання для самостійного опрацювання

1. Які фінансові послуги надаються на грошовому ринку і яка їх роль у забезпеченні ліквідності?
2. Як учасники грошового ринку оцінюють надійність банків і фінансових установ?
3. Що таке платіжні послуги та платіжні системи, і яку функцію вони виконують у фінансовій системі?
4. Які інновації впроваджуються у платіжних системах і які переваги вони дають користувачам?
5. Які ризики пов'язані з інноватизацією платіжних систем і як їх можна мінімізувати?
6. Які фінансові послуги надають небанківські фінансові інститути і чим вони відрізняються від банківських послуг?
7. Як функціонують недержавні пенсійні фонди та які послуги пропонують учасникам ринку?
8. Які чинники впливають на розвиток фінансових послуг небанківських установ?

9. Які основні тенденції інновацій у сфері грошового ринку та ринку капіталу спостерігаються сьогодні?

10. Як ризики на грошовому ринку та ринку капіталу впливають на стабільність фінансової системи і які заходи регулювання застосовуються?

ТЕМА 4. ФІНАНСОВІ ПОСЛУГИ ТА ІННОВАЦІЇ НА ВАЛЮТНОМУ РИНКУ І РИНКУ БАНКІВСЬКИХ МЕТАЛІВ

План

1. Економіко-правові основи надання фінансових послуг на валютному ринку.
2. Поточні конверсійні операції на валютному ринку, їх сутність і види.
3. Сутність і відмінна характеристика строкових валютних операцій, інновації на валютному ринку.
4. Правові аспекти діяльності НБУ як учасника валютного ринку.
5. Фінансові послуги на ринку банківських металів.

Тестові завдання

1. Прийнятність фінансової послуги визначається як:

- а) здатність фінансової послуги задовольнити в повному обсязі вимоги споживачів;
- б) характеристика фінансової послуги з огляду на її відповідність фінансовому стану клієнта;
- в) характеристика фінансової послуги з огляду на її відповідність потребам клієнтів;
- г) усі відповіді правильні.

2. Арбітраж – це:

- а) спекулятивні операції, здійснювані з метою отримання прибутку;
- б) похідний фінансовий інструмент, який засвідчує право придбати;
- в) похідний фінансовий інструмент, який засвідчує право продати;
- г) стандартний документ, який засвідчує зобов'язання придбати (продати) базовий актив у визначений час та на визначених умовах.

3. Підхід, що отримав назву трістої трансформації фінансових активів, стосується трансформації:

- а) капіталу, строків та ризику;
- б) форм мобілізації, акумулювання та споживання;
- в) капіталу, доходності та ліквідності;
- г) неліквідних активів у ліквідні активи.

4. Концепція, яка ґрунтується на положенні про потребу мінімізації інформаційних витрат для стимулювання поведінки позичальника, отримала назву:

- а) інформаційної асиметрії;
- б) концепції фінансового посередництва як делегованого моніторингу;
- в) традиційної теорії фінансового посередництва;
- г) фінансової інноваційної спіралі.

5. Залежно від організації валютний ринок поділяють на:

- а) біржовий і валютний;
- б) біржовий, позабіржовий;
- в) усі відповіді правильні;
- г) валютний, брокерський.

6. Що є основною функцією валютного ринку?

- а) формування державного бюджету;
- б) забезпечення обігу національної валюти та обміну валют;
- в) контроль цін на біржі;
- г) встановлення відсоткових ставок.

7. Валютний ринок класифікують:

- а) усі відповіді правильні;
- б) залежно від учасників;
- в) залежно від характеру валютної операції;
- г) залежно від часових умов проведення угод.

8. Сукупність фінансових продуктів, пропонуваніх фінансовим посередником на ринку – це:

- а) портфель фінансових послуг;
- б) продуктовий ряд;
- в) ринковий кошик;
- г) фінансовий кошик.

9. Який орган здійснює регулювання валютного ринку в Україні?

- а) Міністерство фінансів;
- б) Верховна Рада;
- в) Національний банк України;
- г) Антимонопольний комітет.

10. Який з металів належить до банківських металів?

- а) залізо;
- б) алюміній;
- в) золото;
- г) свинець.

Практичні завдання

Завдання 1. Поточні та строкові валютні операції.

Банк здійснює такі операції на валютному ринку: купівля євро за гривні для клієнта сьогодні (spot), а також укладає форвардний контракт на продаж доларів через 3 місяці.

Завдання:

1. Визначте вид кожної операції та поясніть їх сутність.
2. Проаналізуйте ризики, пов'язані з поточною та строковою операцією.
3. Запропонуйте інструменти хеджування валютних ризиків для банку.

Завдання 2. Фінансові послуги на ринку банківських металів.

Фінансова установа пропонує клієнтам операції купівлі-продажу золота та срібла, а також срібні депозитні сертифікати.

Завдання:

1. Визначте основні види фінансових послуг на ринку банківських металів.
2. Проаналізуйте переваги та ризики таких операцій для клієнтів і банку.
3. Запропонуйте заходи для мінімізації ризиків і забезпечення прозорості операцій на ринку металів.

Питання для самостійного опрацювання

1. Які економіко-правові основи регулюють надання фінансових послуг на валютному ринку?
2. Що таке валютний ринок і які його основні учасники?
3. Які види поточних конверсійних операцій існують на валютному ринку і в чому їх сутність?
4. Які відмінності між поточними і строковими валютними операціями?
5. Що таке строкові валютні операції (форвард, ф'ючерс, своп) і як вони застосовуються на практиці?
6. Які інновації впроваджуються на валютному ринку та як вони змінюють механізми торгівлі валютою?
7. Які правові функції та повноваження має Національний банк України як учасник валютного ринку?
8. Які фінансові послуги надаються на ринку банківських металів (золото, срібло, платина) і яка їх специфіка?
9. Як валютні операції і операції на ринку банківських металів впливають на стабільність фінансової системи?
10. Які ризики супроводжують операції на валютному ринку та ринку банківських металів і як їх можна мінімізувати?

ТЕМА 5. ІНФРАСТРУКТУРА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ТА ЇЇ ІННОВАТИЗАЦІЯ. СТАНДАРТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ

План

1. Сутність та функції інфраструктури ринку фінансових послуг. Основні елементи інфраструктури фінансових послуг. Інноватизація інфраструктури.
2. Інфраструктура ринку реального інвестування.
3. Стандарти професійної етики на ринку фінансових послуг.

Тестові завдання

1. До основних повноважень саморегульованих організацій не належать:

- а) ведення реєстрів фінансових установ;
- б) врегулювання спорів, переважно через арбітраж;
- в) впровадження та забезпечення дотримання правил поведінки;
- г) розробка та внесення змін до нормативних документів.

2. До ознак ринку фінансових послуг не належить:

- а) ринок – це сфера трансформації неліквідних фінансових активів у високоліквідні;
- б) має характер організованого ринку на основі укладання відповідних угод;
- в) ринок є сферою взаємодії фінансових посередників із клієнтами;
- г) обслуговування клієнтів відбувається в процесі здійснення операцій із фінансовими активами.

3. Статутний (пайовий) капітал фінансової установи має бути сформований:

- а) у грошовій формі, в цінних паперах і нерухомим майном;
- б) на розсуд фінансової установи;
- в) виключно у грошовій формі;
- г) у грошовій формі та цінних паперах.

4. Фінансова установа – це:

- а) установа, підпорядкована одному з регуляторів і виконує встановлені економічні нормативи;
- б) юридична особа, що здійснює господарську діяльність на ринку фінансових послуг;
- в) установа, що надає фінансові послуги і внесена до Державного реєстру фінансових установ;
- г) установа, що надає фінансові послуги, внесена до Державного реєстру фінансових установ, підпорядкована одному з регуляторів і виконує встановлені економічні нормативи.

5. Яка модель організації наглядової системи передбачає розподіл функцій нагляду на пруденційний нагляд за діяльністю фінансових посередників і на регулювання бізнесу у фінансовому секторі:

- а) секторна;
- б) за завданнями;
- в) правильна відповідь відсутня;
- г) єдиного регулятора.

6. Під час надання факторингових послуг банки надають перевагу:

- а) усі відповіді правильні;
- б) малим і середнім підприємствам;
- в) виробникам товарів, які реалізують свою продукцію розповсюджувачам;
- г) оптовим торговельним підприємствам.

7. Яка модель організації наглядової системи ґрунтується на чіткому розподілі завдань і функцій наглядових органів за діяльністю окремих секторів:

- а) секторна;
- б) єдиного регулятора;
- в) за завданнями;
- г) модель «двох вершин».

8. Саморегульована організація на ринку фінансових послуг – це:

- а) неприбуткове об'єднання фінансових установ, створене з метою захисту інтересів своїх членів;
- б) організація, яка контролює дотримання фінансовими установами економічних нормативів;
- в) неприбуткова громадська організація;
- г) організація, що встановлює правила діяльності фінансових установ.

9. Брокер, який лише виводить заявки на ринок, оформлюючи їх телефоном, мінімізуючи розмір комісії з клієнта та свої накладні витрати, визначається як:

- а) дисконтний;
- б) класичний;
- в) онлайн-брокер;
- г) денний.

10. Основними напрямками нагляду за діяльністю фінансових установ на ринку фінансових послуг, згідно із законодавством України, є дотримання встановлених критеріїв та нормативів щодо:

- а) ліквідності; капіталу та платоспроможності; якості активів та ризиковості операцій; якості систем управління та управлінського персоналу; дотримання правил надання фінансових послуг;

б) ліквідності; платоспроможності; якості активів та ризиковості операцій; якості систем управління та управлінського персоналу; дотримання правил надання фінансових послуг;

в) ліквідності; капіталу та платоспроможності; якості активів та ризиковості операцій; прибутковості; якості систем управління; дотримання правил надання фінансових послуг;

г) ліквідності; капіталу та платоспроможності; якості активів та ризиковості операцій; прибутковості; якості систем управління та управлінського персоналу; дотримання правил надання фінансових послуг.

Практичні завдання

Завдання 1. Інноватизація інфраструктури фінансового ринку.

Банк впроваджує нову платформу для електронного обміну цінними паперами та автоматизації клірингових операцій.

Завдання:

1. Визначте основні елементи інфраструктури, які задіяні у цій платформі.
2. Проаналізуйте, як інновації підвищують ефективність та безпеку ринку фінансових послуг.
3. Запропонуйте заходи для забезпечення надійності та прозорості операцій на новій платформі.

Завдання 2. Стандарти професійної етики на ринку фінансових послуг.

Фінансова компанія зіткнулася з конфліктом інтересів між менеджерами та клієнтами, що може вплинути на довіру до установи.

Завдання:

1. Визначте основні порушення стандартів професійної етики у цій ситуації.
2. Запропонуйте заходи для відновлення дотримання етичних стандартів у компанії.
3. Проаналізуйте, як дотримання етичних стандартів впливає на репутацію та стабільність фінансової установи.

Питання для самостійного опрацювання

1. Що таке інфраструктура ринку фінансових послуг і які її основні функції?
2. Які основні елементи інфраструктури фінансових послуг можна виділити?
3. Як інноватизація змінює інфраструктуру ринку фінансових послуг?
4. Які приклади сучасних технологій впроваджуються для підвищення ефективності інфраструктури?
5. Що таке інфраструктура ринку реального інвестування і які її ключові складові?

6. Як інфраструктура ринку реального інвестування впливає на залучення капіталу та розвиток економіки?

7. Що таке стандарти професійної етики на ринку фінансових послуг і чому вони важливі?

8. Які основні принципи та правила професійної етики фінансових установ?

9. Як дотримання стандартів етики впливає на довіру клієнтів і стабільність ринку?

10. Які ризики виникають через недотримання етичних стандартів і як їм можна запобігти?

ТЕМА 6. ФІНАНСОВІ ПОСЛУГИ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ

План

1. Депозитарна діяльність на фондовому ринку.
2. Інструменти фондового ринку.
3. Біржові операції з цінними паперами.
4. Інформаційні послуги на ринку цінних паперів.

Тестові завдання

1. Депозитарна діяльність на фондовому ринку передбачає:

- а) купівлю і продаж акцій;
- б) облік, зберігання та обслуговування цінних паперів;
- в) виплату дивідендів;
- г) ліквідацію компаній.

2. Основна функція депозитарію полягає в:

- а) управлінні портфелями клієнтів;
- б) зберіганні цінних паперів та обліку прав власності;
- в) регулюванні фондового ринку;
- г) проведенні рекламних кампаній.

3. До інструментів фондового ринку належать:

- а) депозити та кредити;
- б) акції, облігації, деривативи;
- в) валюта та дорогоцінні метали;
- г) страхові поліси.

4. Що таке первинний ринок цінних паперів?

- а) ринок, де продаються вже існуючі цінні папери;
- б) ринок, де відбувається первинна емісія цінних паперів;
- в) міжбанківський валютний ринок;
- г) ринок товарних ф'ючерсів.

5. Біржові операції охоплюють:

- а) купівлю-продаж цінних паперів на біржі;
- б) виплату дивідендів;
- в) облік депозитів клієнтів;
- г) надання консультацій.

6. Інформаційні послуги на ринку цінних паперів передбачають:

- а) продаж облігацій;
- б) надання даних про котирування, аналітику та рейтинги;

- в) видачу кредитів на фондовому ринку;
- г) проведення навчальних курсів.

7. Метою біржових операцій є:

- а) забезпечення ліквідності та ціноутворення на цінні папери;
- б) управління ризиками банку;
- в) видача пенсійних виплат;
- г) регулювання процентних ставок.

8. Який ризик пов'язаний з депозитарною діяльністю?

- а) кредитний ризик;
- б) операційний ризик та технологічні ризики;
- в) валютний ризик;
- г) ризик інфляції.

9. Яка роль інформаційних послуг в ухваленні інвестиційних рішень?

- а) забезпечують інвесторів аналітичними даними і котируваннями для оцінки активів;
- б) гарантують прибуток;
- в) регулюють ринок;
- г) визначають податкові ставки.

10. Депозитарії на фондовому ринку поділяються на:

- а) банківські та небанківські;
- б) національні та міжнародні;
- в) первинні та вторинні;
- г) страхові та інвестиційні.

Практичні завдання

Завдання 1. Розрахунок прибутковості інвестицій в акції.

Інвестор купив 1 000 акцій компанії по 50 грн за акцію. Через рік акції подорожчали до 60 грн, а компанія виплатила дивіденди 2 грн на акцію.

Завдання:

1. Розрахуйте загальний дохід інвестора (капітальний приріст + дивіденди).
2. Визначте прибутковість інвестицій у відсотках.
3. Проаналізуйте ефективність інвестиції.

Завдання 2. Розрахунок вартості облігацій та дохідності.

Інвестор купує облігацію номіналом 10 000 грн з купоном 8 % річних на 2 роки за ціною 9 800 грн.

Завдання:

1. Розрахуйте річний дохід інвестора у грошовому вираженні.

2. Визначте ефективну прибутковість облігації.
3. Проаналізуйте, чи вигідна інвестиція порівняно з номінальною ставкою.

Питання для самостійного опрацювання

1. Що таке фондовий ринок і які його основні функції в економіці?
2. Які відмінності існують між первинним та вторинним ринками цінних паперів?
3. Хто є основними учасниками фондового ринку і які ролі вони виконують?
4. Які основні фінансові інструменти використовуються на фондовому ринку (акції, облігації, деривативи)?
5. Як брокери, дилери та інвестиційні компанії надають фінансові послуги на фондовому ринку?
6. Які основні ризики виникають у разі інвестування в цінні папери і як їх оцінюють?
7. Які методи управління та хеджування ризиків застосовуються на фондовому ринку?
8. Як інновації, зокрема електронні торгові платформи та алгоритмічна торгівля, змінюють фондовий ринок?
9. Які FinTech-рішення та технології блокчейн застосовуються для підвищення ефективності ринку цінних паперів?
10. Які національні та наднаціональні органи регулюють фондовий ринок і як вони забезпечують його стабільність?

ТЕМА 7. ІННОВАЦІЙНІ ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ

План

1. Сутність інноваційних фінансових інструментів.
2. Інноваційні інвестиційні фонди.
3. FinTech та цифрові інструменти на фондовому ринку.

Тестові завдання

1. Яка головна ознака інноваційних фінансових інструментів?

- а) використання тільки традиційних цінних паперів;
- б) запровадження нових механізмів залучення капіталу;
- в) виключно державне регулювання;
- г) лише застосування облігацій.

2. Який із наведених інструментів належить до інноваційних?

- а) звичайні акції;
- б) депозитні сертифікати;
- в) біржові інвестиційні фонди (ETF);
- г) прості векселі.

3. Яка мета створення інноваційних інвестиційних фондів?

- а) збереження коштів виключно в банках;
- б) підвищення прозорості та диверсифікації інвестицій;
- в) виключення доступу дрібних інвесторів;
- г) формування виключно державних резервів.

4. Який вид інноваційного фонду забезпечує пасивне інвестування через індекси?

- а) хедж-фонди;
- б) ETF (біржові інвестиційні фонди);
- в) венчурні фонди;
- г) пенсійні фонди.

5. До сфери FinTech належить:

- а) розробка програмних рішень для управління фінансами;
- б) лише будівництво банківських відділень;
- в) випуск облігацій внутрішньої державної позики;
- г) тільки контроль центрального банку.

6. Які технології найчастіше застосовуються у FinTech?

- а) blockchain, Big Data, штучний інтелект;

- б) друкарські машини та факси;
- в) лише кредитні картки;
- г) паперовий документообіг.

7. *Що таке токенизація активів?*

- а) обмін паперових грошей на металеві;
- б) перетворення прав на актив у цифрову форму на основі блокчейну;
- в) випуск нових акцій державою;
- г) заміна біржової торгівлі на аукціони.

8. *Який ризик є найбільш характерним для інноваційних фінансових інструментів?*

- а) відсутність інвестиційних можливостей;
- б) високий рівень невизначеності та технологічні ризики;
- в) виключно валютний ризик;
- г) лише ризик ліквідності.

9. *Який інноваційний інструмент дозволяє інвестору отримати прибуток на основі криптовалютних активів?*

- а) ф'ючерси на зерно;
- б) криптофонди (Crypto Funds);
- в) казначейські облігації;
- г) прості акції.

10. *Яка перевага використання цифрових інструментів на фондовому ринку?*

- а) зменшення прозорості ринку;
- б) скорочення швидкості операцій;
- в) автоматизація та здешевлення процесів;
- г) виключення конкуренції.

Практичні завдання

Завдання 1. Розрахунок прибутковості ETF (індексного фонду).

Інвестор купив 500 одиниць ETF по 200 грн за одиницю. Через рік ціна ETF зросла до 230 грн, а фонд виплатив дивіденди 5 грн на одиницю.

Завдання:

1. Розрахуйте загальний дохід інвестора (капітальний приріст + дивіденди).
2. Визначте прибутковість інвестицій у відсотках.
3. Проаналізуйте ефективність інвестиції.

Завдання 2. Розрахунок прибутковості структурованого продукту.

Інвестор купує структуровану ноту номіналом 50 000 грн на 1 рік. Вона передбачає 8 % гарантованого доходу, плюс 50 % доходу від зростання акцій індексу, якщо індекс виріс на 10 %.

Завдання:

1. Розрахуйте гарантований дохід інвестора.
2. Визначте додатковий дохід від зростання індексу.
3. Обчисліть загальний дохід і ефективну прибутковість інвестиції.

Питання для самостійного опрацювання

1. Що таке інноваційні фінансові інструменти і яка їх роль на фондовому ринку?
2. Які основні відмінності між традиційними та інноваційними фінансовими інструментами?
3. Що таке деривативи і як вони використовуються для хеджування та спекуляцій?
4. Які види структурованих фінансових продуктів існують і як вони формуються?
5. Що таке інноваційні інвестиційні фонди (ETF, індексні фонди) і як вони працюють?
6. Які переваги надають інноваційні інвестиційні фонди для інвесторів?
7. Як FinTech-рішення змінюють механізми торгівлі цінними паперами на фондовому ринку?
8. Які цифрові інструменти (онлайн-платформи, токенизовані активи) використовуються на фондовому ринку?
9. Які ризики пов'язані з використанням інноваційних фінансових інструментів і цифрових платформ?
10. Як регулятори контролюють застосування інноваційних фінансових інструментів та гарантують безпеку інвесторів?

ТЕМА 8. ПОСЛУГИ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ

План

1. Зарубіжний досвід пенсійного забезпечення.
2. Організація пенсійного забезпечення і пенсійних послуг в Україні.
3. Види недержавних пенсійних фондів в Україні: основні засади створення і участі в них.
4. Учасники недержавного пенсійного забезпечення в Україні та їх послуги.

Тестові завдання

1. *Яка основна мета діяльності недержавних пенсійних фондів (НПФ)?*
 - а) отримання прибутку для власників фонду;
 - б) забезпечення додаткових пенсійних виплат учасникам;
 - в) фінансування державного бюджету;
 - г) надання банківських послуг.
2. *Який зарубіжний досвід пенсійного забезпечення вважається найбільш поширеним у світі?*
 - а) державна солідарна система;
 - б) накопичувальна система через недержавні пенсійні фонди;
 - в) соціальні допомоги без фондів;
 - г) добровільні благодійні внески.
3. *Хто може бути засновником недержавного пенсійного фонду в Україні?*
 - а) лише держава;
 - б) лише банки;
 - в) юридичні та фізичні особи;
 - г) пенсійний фонд України.
4. *Які види недержавних пенсійних фондів існують в Україні?*
 - а) відкриті, корпоративні, професійні;
 - б) державні та приватні;
 - в) комерційні та некомерційні;
 - г) банківські та небанківські.
5. *Хто може бути учасником відкритого пенсійного фонду?*
 - а) лише працівники підприємства-засновника;
 - б) будь-яка фізична особа незалежно від місця роботи;
 - в) лише державні службовці;
 - г) тільки пенсіонери.

6. Який орган здійснює державне регулювання діяльності недержавних пенсійних фондів в Україні?

- а) Національний банк України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку;
- г) Міністерство фінансів України.

7. Який основний фінансовий інструмент використовують НПФ для накопичення коштів?

- а) банківські депозити;
- б) інвестиції у цінні папери;
- в) кредити підприємствам;
- г) валютні операції.

8. Хто здійснює управління активами недержавного пенсійного фонду?

- а) Рада фонду;
- б) компанія з управління активами;
- в) Пенсійний фонд України;
- г) Міністерство соціальної політики.

9. Яка послуга є основною для учасників недержавного пенсійного забезпечення?

- а) видача кредитів;
- б) накопичення та виплата додаткової пенсії;
- в) надання страхових полісів;
- г) посередництво у процесі купівлі цінних паперів.

10. Які проблеми найбільше стримують розвиток НПФ в Україні?

- а) високий рівень довіри населення;
- б) недостатній рівень фінансової грамотності та низькі доходи населення;
- в) надмірна конкуренція з банками;
- г) перевищення пенсійних виплат над внесками.

Практичні завдання

Завдання 1. Розрахунок накопиченого пенсійного капіталу.

Учасник недержавного пенсійного фонду щомісяця перераховує внески у розмірі 2 000 грн впродовж 10 років. Середня річна доходність фонду становить 8 %.

Завдання:

1. Розрахуйте накопичений пенсійний капітал після 10 років із урахуванням доходності.

2. Визначте середню щорічну суму доходу, отриману за рахунок інвестування фонду.

3. Проаналізуйте, як зміна доходності на 2 % вплине на кінцевий капітал.

Завдання 2. Розрахунок щомісячної пенсії.

Накопичений пенсійний капітал учасника НПФ становить 500 000 грн. Фонд гарантує виплату пенсії впродовж 20 років без урахування додаткових доходів.

Завдання:

1. Розрахуйте розмір щомісячної пенсії учасника.

2. Визначте загальну суму виплат за весь період пенсії.

3. Проаналізуйте, як збільшення терміну виплат на 5 років вплине на щомісячну пенсію.

Питання для самостійного опрацювання

1. Які моделі пенсійного забезпечення існують у зарубіжній практиці?

2. У чому полягають особливості організації пенсійного забезпечення в Україні?

3. Які основні принципи функціонування недержавних пенсійних фондів (НПФ) в Україні?

4. Які види недержавних пенсійних фондів існують в Україні і чим вони відрізняються?

5. Які критерії та умови створення недержавних пенсійних фондів в Україні?

6. Хто може брати участь у недержавному пенсійному забезпеченні і які права учасників?

7. Які фінансові послуги надають недержавні пенсійні фонди своїм учасникам?

8. Як формується пенсійний капітал учасника НПФ і які фактори впливають на його розмір?

9. Які ризики існують для учасників недержавних пенсійних фондів і як їх можна мінімізувати?

10. Які переваги недержавного пенсійного забезпечення порівняно з державними пенсійними системами?

ТЕМА 9. ІНЖИНІРИНГ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ, ФІНАНСОВІ ІННОВАЦІЇ ТА ФІНАНСОВІ ТЕХНОЛОГІЇ

План

1. Сутність та еволюція фінансової інженерії у розвитку ринку фінансових послуг.
2. Фінансові інновації: сутнісна характеристика, види, класифікація. Алгоритм розробки та впровадження фінансової інновації.
3. Цифрові фінансові технології та сектор FinTech: структура та особливості розвитку.
4. Електронні гроші як інноваційний платіжний інструмент.

Тестові завдання

1. Чи потребує запровадження e-банкінгу одержання ліцензії:

- а) e-банкінг не потребує ліцензування та існує лише в мережі Інтернет, а відповідні банківські операції здійснюються за посередництва реально існуючих банків;
- б) ліцензування вимагають операції з готівкою фізичних осіб;
- в) так, потрібна ліцензія Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг;
- г) так, потрібна ліцензія Національного банку України.

2. Що можна купити за криптовалюту:

- а) нерухомість;
- б) нічого;
- в) все, що завгодно;
- г) бізнес.

3. Перша згадка про електронні гроші з'явилася у:

- а) Франції;
- б) Італії;
- в) Іспанії;
- г) США.

4. В якій країні вперше було сформовано концепцію електронного бізнесу:

- а) Велика Британія;
- б) Італія;
- в) США;
- г) Німеччина.

5. Скільки коштує 1 біткойн?

- а) \$1;
- б) \$1 000;
- в) \$110 186;
- г) \$38 626.

6. Картки, які пропонують транспортні, телефонні та інші компанії і які містять відомості про попередньо оплачені товари або послуги, називаються:

- а) банківськими платіжними картками;
- б) нетрадиційними картками;
- в) мобільними картками;
- г) оплаченими картками.

7. Діяльність банку з надання комплексу послуг клієнтам за допомогою сучасних телекомунікаційних технологій – це:

- а) віртуальний банкінг;
- б) електронний банкінг;
- в) мобільний банкінг;
- г) інтернет-банкінг.

8. Біткойн використовується як:

- а) засіб платежу для купівлі продуктів і послуг;
- б) валюта ринку;
- в) благородний метал;
- г) платіжний засіб чи особливий товар.

9. Інтернет-трейдинг передбачає надання інвесторам послуг:

- а) з купівлі / продажу фінансових активів у режимі реального часу;
- б) усі відповіді правильні;
- в) котирувань цінних паперів і валютних курсів;
- г) з формування інвестиційних портфелів.

10. Автоматичне виведення заявки на ринок і самостійне управління розміщенням ордера на біржі чи торговельному майданчику здійснюється у:

- а) системах автоматичного доступу;
- б) системах прямого доступу;
- в) традиційних Інтернет-системах;
- г) комунікаційних мережах.

Практичні завдання

Завдання 1. Розрахунок ефективності впровадження фінансової інновації.

Банк впровадив нову FinTech-платформу для онлайн-платежів. Вартість впровадження – 500 000 грн. Очікуваний щомісячний додатковий дохід від комісій становить 50 000 грн.

Завдання:

1. Розрахуйте строк окупності інновації.
2. Визначте річний дохід від впровадженої платформи.
3. Проаналізуйте, чи вигідна інновація для банку за умови прогнозованих показників.

Завдання 2. Розрахунок прибутковості електронних грошей.

Фінансова установа емітує електронні гроші на суму 1 000 000 грн. Клієнти здійснюють щомісяця операції на суму 200 000 грн, комісія становить 1 % від обігу.

Завдання:

1. Розрахуйте щомісячний дохід установи від комісій.
2. Визначте річний дохід за умови стабільного обігу.
3. Проаналізуйте, як зміна комісії на 0,5 % вплине на доходи установи.

Питання для самостійного опрацювання

1. Що таке фінансова інженерія і яку роль вона відіграє у розвитку ринку фінансових послуг?
2. Як еволюціонувала фінансова інженерія від традиційних інструментів до сучасних фінансових продуктів?
3. Що таке фінансові інновації і які їх ключові характеристики?
4. Які види та класифікації фінансових інновацій існують?
5. Який алгоритм розробки та впровадження фінансової інновації?
6. Що таке цифрові фінансові технології і як вони змінюють ринок фінансових послуг?
7. Який склад та структура сектору FinTech і які його основні напрями розвитку?
8. Як електронні гроші функціонують як інноваційний платіжний інструмент?
9. Які переваги та ризики використання електронних грошей для клієнтів і фінансових установ?
10. Як фінансові інновації та FinTech-рішення впливають на стабільність та ефективність ринку фінансових послуг?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Слав'юк Н. Р., Глущенко С. В. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. Київ: НаУКМА, 2022. 206 с.
2. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. / уклад. О. В. Третякова, В. М. Харабара, Р. І. Грешко. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 118 с.
3. Сич Є., Ільчук В., Гавриленко Н. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2023. 49 с.
4. Унінець-Ходаківська В. П., Костюкевич О. І., Лятамбор О. А. Ринок фінансових послуг. Теорія та практика: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2023. 392 с.

Допоміжна література

1. Гнидюк І., Складанюк М. Розвиток digital-технологій на ринку фінансових послуг України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. DOI: 10.32782/2524-0072/2022-42-54.
2. Консолідована система стандартів (The Basel Framework). *Bank for International Settlements*. URL: https://www.bis.org/baselframework/BaselFramework.pdf?utm_source=chatgpt.com
3. Поліщук Н. В., Осипенко О. М. Маркетинг, управління та інновації в туристичному бізнесі. *Економіка Вінниччини*. 2022. № 3(65). С. 11–13.
4. Поліщук Н. В., Рудь В. В. Розвиток ринку фінансових інвестицій в Україні. Modern research in world science. *Proceedings of the 9th International scientific and practical conference. SPC «Sci-conf.com.ua»*. Lviv, 2022. P. 1679–1686.
5. Поліщук Н. В., Беспавлов І. В. Інноватизація інфраструктури фінансових послуг. *Актуальні проблеми економіки, обліку, фінансів та права в умовах сучасних викликів: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції* (м. Ізмаїл, 16 грудня 2023 р.). Ізмаїл: ЦФЕНД, 2023. С. 51–52.
6. Поліщук Н. В., Труш О. І. Інновації у формуванні фінансового потенціалу територіальних громад. *Міжгалузеві наукові дослідження: можливості та варіанти впровадження: збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції* (7 грудня 2023 р.). Ніжин: НДУ Гоголя, 2023. С. 51–53.
7. Поліщук Н. В., Каськова І. Г. Інноваційні послуги у сфері кредитування. *Сучасна фінансова політика України: проблеми та перспективи: матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Київ, 7 грудня 2023 р.). Київ, 2023. С. 174–177.
8. Поліщук Н. В., Левчук А. О. Особливості кредитної та інвестиційної політики міжнародних фінансових організацій у контексті співпраці з Україною. *Збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуаль-*

ні проблеми розвитку фінансів в умовах цифровізації економіки України» (м. Вінниця, 25 квітня 2024 р.). Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024. С. 35–37.

9. Про платіжні послуги. Закон України від 15.11.2024 р. № 1591-IX. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>

10. Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю. Закон України. 2003. № 52. С 377. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/978-15#Text>

11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів. Закон України від 19.06.2020 р. № 738-IX. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#Text>

12. Про затвердження Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті. Постанова НБУ від 02.01.2019 р. № 5. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005500-19#Text>

13. Про затвердження Положення про структуру валютного ринку України, умови та порядок торгівлі іноземною валютою та банківськими металами на валютному ринку України. Постанова НБУ від 02 січня 2019 р. № 1. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001500-19#Text>

14. Величкін В. О., Тимошенко М. В. Фінансовий інжиніринг: навч. посіб. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2021. 124 с.

15. Череп О. Г., Каткова Н. В. Розвиток інструментів хеджування природних ризиків. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 1. С. 251–256.

16. Artificial Intelligence in Banking and Risk Management Keeping Pace and Reaping Benefits in a New Age of Analytics. URL: <https://www.sas.com/en/white-papers/artificial-intelligence-banking-risk-management-110277.html>

17. Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems. *Bis*. 2010. 77 p. URL: https://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf?utm_source=chatgpt.com

18. Basel III: Finalising post-crisis reforms. *Bis*. 2017. 162 p. URL: https://www.bis.org/bcbs/publ/d424.pdf?utm_source=chatgpt.com

19. Earning Investors' Trust How the Desire for Information, Innovation, and Influence Is Shaping Client Relationships. *CFA Institute*. 2020. URL: <https://www.cfainstitute.org/en/research/survey-reports/2020-earning-investors-trust>

20. Code of Ethics and Standards of Professional Conduct. *CFA Institute*. 2014. URL: https://www.cfainstitute.org/sites/default/files/-/media/documents/code/code-ethics-standards/code-of-ethics-standards-professional-conduct.pdf?utm_source=chatgpt.com
21. Code of Ethics for the Financial Services Industry. URL: https://www.chubb.com/content/dam/chubb-sites/chubb-com/my-en/public-information-disclosure/global/documents/pdf/fspb-code-of-ethics.pdf?utm_source=chatgpt.com
22. G20 HIGH-LEVEL PRINCIPLES ON FINANCIAL CONSUMER PROTECTION. URL: <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-markets/48892010.pdf>
23. Levine R. Bank-Based or Market-Based Financial Systems: Which Is Better? *Journal of Financial Intermediation*. Vol. 11. P. 398–428.
24. Merton R. C., Bodie Z. The Design of Financial Systems: Towards a Synthesis of Function and Structure. National Bureau of Economic Research Working Paper. № 10620. 2004.
25. Synergy and disruption: Ten trends shaping fintech. *McKinsey & Company*. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/synergy-and-disruption-ten-trends-shaping-fintech>
26. The Future of Financial Services How disruptive innovations are reshaping the way financial services are structured, provisioned and consumed. *Final report World Economic Forum*. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_The_future__of_financial_services.pdf
27. Financial Services. *McKinsey & Company*. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/how-we-help-clients>

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/>
2. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/>
3. Global Financial Development Report. URL: <http://www.worldbank.org/en/publication/gfdr/report>
4. Bank of International Settlement. URL: <https://www.bis.org/>
5. Committee on Payments and Market Infrastructures (CPMI). URL: <https://www.bis.org/cpmi/index.htm>
6. McKinsey Global Institute. URL: <https://www.mckinsey.com/mgi/our-research/mckinsey-global-institute-2024-in-charts>

Навчальне видання

Поліщук Наталія Володимирівна

РИНОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ТА ІННОВАЦІЇ

Завдання і методичні рекомендації для самостійної роботи і контролю знань
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Магістр»
спеціальності D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
(072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок)
ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Редактор Л. О. Ноцька
Технічний редактор О. К. Гомон

Підписано до друку 26.09.2025 р.
Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк – цифровий. Умовн. друк. арк. 2,32.
Тираж 30 прим. Зам. № 106.

Донецький національний університет імені Василя Стуса
21021, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру
серія ДК № 5945 від 15.01.2018 р.